

Exploze přišla bez předběžného varování, otřásla celou kabinou a tys zůstal v prvním leknutí ležet a naslouchals, jestli bude následovat další rána nebo zda se ozve hluk vnikající vody, jako bys sis toho mohl tak vysoko na promenádní palubě vůbec všimnout. Několik chvil bylo ještě slyšet bručení, ale pak náhle všechno utichlo, bylo slyšet vítr, který jako by se až teď probudil, jeho monotónní zpěv byl náhle jediným zvukem, loď se přestala pohybovat a tys mohl počítat vteřiny, které se vytrvale řadily jedna k druhé, až oba Italové vyskočili, začali bláznivě mluvit jeden přes druhého, z chodby sem zalehlo bouchání dveří a rozrušené volání a čas začal opět ubíhat normálně. Potom se už začal šířit ostrý zápach jako po sežehlém kovu, po ohni rozdělaném mokrým dřívím, který nechce pořádně hořet, a nakonec už jsi cítil jen olej, který musel někde vytékat, jeho nezaměnitelný pach, který ti stoupal do nosu.

Tak jak jsi byl, v pyžamu, ses prodral za oběma Italy na chodbu, kde už vládla divoká strkanice a lidi vráželi jeden do druhého. Nouzové světlo nesvítilo, takže jsi zprvu téměř nic neviděl, ale ze sousedních kabin vycházeli další muži, z nichž někteří se tlačili ke dveřím na promenádní palubu a na zád', zatímco jiní se pokoušeli dostat se prostředkem do společenské haly, a ty ses k nim bezmyšlenkovitě přidal. V mžiku tě pohltil velký hluk, jak se všichni překřikovali, nebylo skoro možné se někam prodrat, musel sis klest cestu lokty a pěstmi a sám jsi schytával rány ze všech stran, až tě nakonec dav začal sám před sebou tlačit.

Čím víc ses blížil k východu na horní palubu, tím víc lidí se hrnulo ven, mnozí vybíhali z bývalého tanečního sálu, z kuřárny, ti, kteří se sem dostali ze vstupní haly, někteří napůl oblečení jako ty, jiní s sebou měli zavazadla. Uprostřed hemžení jsi zahlédl staršího muže s kravatou a brýlemi se zlatými obroučkami, je muž hrozilo, že ho dav pohltí, zvrátil hlavu groteskně dozadu a zalapal po vzduchu, volání stráží zanikalo ve všeobecném křiku, zatímco tys už dosáhl prvních schodů a v těch místech sis poprvé všiml, že se loď naklání. Podlaha byla šikmá, při každém kroku, než se noha dotkla země, jsi neznatelně zatápal v prázdnu a vkročils do propasti, která se před tebou otvírala, pár milimetrů, jež scházely a v tvé hlavě okamžitě dosáhly mořských hloubek.

Loď byla zasažena torpédem a venku jsi konečně mohl rozpoznat jednotlivá slova, stevard ti podával plovací vestu a neustále opakoval,

- Zachovejte klid,

a tys viděl, jak se přitom ohlíží, jako by chtěl při první příležitosti nechat všechno jak stojí a leží a uklidit se sám do bezpečí, viděls, jak lidé, kteří měli na otevřené palubě víc místa, pobíhali dezorientovaně mezi záchrannými čluny obstoupenými vojáky, a za toho chaosu jsi opakovaně slyšel,

- Nechte mě projít,

a po chvíli,

- Mám doma ženu a děti,

a zase,

- Nechte mě projít,

a jako ozvěnu stále to jeho,

- Zachovejte klid, panstvo, prosím vás, zachovejte klid a vyčkejte, až na vás dojde řada.

- Vypadá to, že z plánovaného pobytu za mořem

nic nebude, ale předpokládám, že jste dobrý plavec, pronesl s neskrývaným sarkasmem kantýnský, který byl jen pár kroků od tebe a blížil se, Jinak opravdu nechápu, na co ještě čekáte,

a tys viděl, jak na promenádní palubu spustili za hlasitých povelů člun, do něho už nastupovali mezerou vytrženou v prkenném obkladu muži, a tebe ne napadlo nic lepšího, než mu odpovědět,

- Ženy a děti mají přednost,

a on se zarazil, ukázal na postavy mačkající se jedna vedle druhé v člunu, který se vznášel v rozhoupavých lanech jeřábu nad vodou, a marně se nad tvou větou nutil do úsměvu,

- Prosím, nechovejte se jako pitomec. Podívejte se na tyhle chlapy a přestaňte si hrát na poctivce. Z nich se taky nikdo neptal, jestli jste dáma nebo ne,

a přesně v tom okamžiku jsi objevil zástupce pivovaru, jak sedí vpředu ve člunu, oběma rukama se drží jeho stěn a vysílá k vám pohledy strnulé obavami, že tě hned zas přešla chuť vtipkovat.

Stál jsi u zábradlí a mohls vidět, jak člun hned po dosednutí na vodu nadzdvihla vlna a zdálo se, že než se bez větších obtíží odpoutal od lodní stěny, ještě se za prvních záběrů veslařů na okamžik zastavil. Hned vedle plula po šířící se olejové skvrně prkna, mezi nimi stůl a pár židlí. Pohled na několik nafukovacích člunů, které byly shazovány z palub a s bezmála směšnou lehkostí se prázdné vzdalovaly, ti na několik okamžiků vnukl myšlenku, že to snad přece jen nebude tak vážné, jinak by byly jistě dávno obsazené. Ve vodě bylo zatím jen několik málo plavců, jejich hlavy se shora vyjímaly jako drobné tečky a tys měl přes neutuchající křik dojem, že slyšíš ticho, které panuje hluboko pod tebou, šumění moře,

jež pohlcuje veškeré zvuky a všechno do sebe nasává jako obrovské vakuum.

Exploze jeden ze člunů roztříštila a u druhého se několik námořníků marně pokoušelo ho rychle zprovoznit, a zatímco tys pozoroval, jak voda na zádi už pomalu sahá k lodním okénkům nejspodnější paluby, zpravoval tě kantýnský o rozsahu škod, jako bys byl jeho nadřízený. Torpédo zjevně zasáhlo zadní strojovnu po vaší straně, a jestli byla pravda, co tvrdil, zničilo turbíny, hlavní i pomocný generátor a přerušilo kontakt s můstkem, takže odtamtud nepřicházely žádné povely. Vzdálenost k irskému pobřeží odhadoval kantýnský přinejmenším na sto mil a nepotřeboval už dál mluvit, aby ti bylo jasné, co to znamená, nemusel ani vyslovovat jméno místa, Bloody Foreland v hrabství Donegal, které ti muselo teď už připadat jako zbytečná, zlá předzvěst, když si je nakonec přece jen nenechal pro sebe.

- Můžeme jen doufat, že někdo zachytil naše volání o pomoc, řekl, To by v tom pak musel být čert, aby nás nejpozději do několika hodin nevylovili,

a ty ses na něho podíval,

- To nemyslíte vážně,

a když neodpověděl a s podivně nepřítomným úsměvem se tvému pohledu vyhnul, stálo tě velké úsilí, abys nevykřikl,

- Tolik času nemáme,

a on si nervózně osahával límec a vyzval tě, aby sis konečně natáhl plovací vestu, kterou jsi pořád beze změny držel v rukou, tahal a trhal za ni, až ti konečně roztřeseně pomohl do ní vklouznout,

- Tak dělejte už, naléhal, musíte si ji co nejpevněji uvázat, aby vám to při nárazu na hladinu, až skočíte dolů, nezlomilo vaz,

a tys znovu zaslechl stále stejná uklidňování, která ti připadala jako výsměch, stále to pošetilé opakování,

- Uklidněte se, prosím vás, uklidněte se,

a on ti položil ruku na rameno,

- Jestli se vám už nepodaří dostat se do záchran-
ného člunu, pokuste se co nejrychleji vylézt alespoň
na jeden z těch nafukovacích, jinak budete za něko-
lik minut v té mrazivé vodě ztracen,

a zatímco říkal, že by si dal nejradši cigaretu, kdyby
nějakou měl, křik kolem natolik zesílil, žes mu už ne-
rozuměl a marně ses snažil sledovat pohyby jeho rtů.

Nebyl čas na otázky, ale udivovalo tě, proč se vůbec
stará o to, jak je to s tebou, proč sám nehledí, aby se
ještě dostal do jednoho z posledních člunů. Neštěstí ho
zastihlo uvnitř lodi, v traktu pro posádku, ale až teď
jsi upozoroval, že je od hlavy dolů celý od oleje, o to
víc vynikal jeho bledý obličej, a ani brýlí, které měl
na sobě, sis do té chvíle nevšiml, drátěného stojánku,
který mu seděl šikmo na nose a propůjčoval mu výraz
jakési směsi bezelstnosti a zděšení. Možná utrpěl šok,
jinak sis jeho roztěkanost neuměl vysvětlit, jeho prvot-
ní klid, pak zase nepokoj, a najednou se opět zklid-
nil a díval se po stále rozrušeněji sem a tam pobíhají-
cích mužích, jako by k nim nepatřil a pozoroval je pln
úžasu při něčem, co mu nedávalo sebemenší smysl.

Oba Italy už jsi dávno ztratil z očí a ohlížel ses ješ-
tě po nějaké jiné známé tváři, po jednom ze spoluvěz-
ňů, kteří sem s tebou přišli z ostrovu Man. Nemohls
nikoho z nich vypátrat, ani profesora, který si ti ješ-
tě den předtím svým dávno osvědčeným způsobem
stěžoval, že musí spát na matraci, ani nikoho z ná-
mořníků odloučených od svého kapitána, kteří našli
útočiště v tanečním sále, a zástupce pivovaru byl už
daleko, daleko venku, na jednom z člunů, které se

očividně vzdalovaly, většina z nich přeplněná po okraj. Po palubě teď zmateně pobíhalo pár opozdilců, jako by hledali východ, několik kroků vpřed a hned zase zpátky, a mnozí z těch, kteří ručkovali na lanech dolů po stěně lodi a seskakovali pár metrů nad vodou, byli vojáci a členové posádky, zatímco provazové žebříky, visící z proměnných paluby, se pod zátěží jen lenivě klátily sem a tam. Mezi muži, kteří k nim byli přilepeni jako mouchy a nemohli se odhodlat ke skoku, sis tu a tam všiml těch, kteří s sebou měli kufry, oháněli se jimi kolem sebe a bránili rozhodnějším, kteří kolem nich prolézali po vnitřní straně.

Najednou nastalo ticho a tys už uviděl člun, který visel na lanech jeřábu kýlem vzhůru, a až pak tě jeden za druhým dostihly obrazy, jak se plně naložený rozkýval do stran, pak se převrhl a vysypal pasažéry do vody jako figurky na hraní. Trvalo jen několik málo okamžiků, okamžiků, během nichž ses ani neodvažoval tam pohlédnout, než se dole vynořily jejich hlavy, a námořníci obsluhující jeřáb se rychle rozutekli a zmizeli v davu, jako by jim už to, co viděli, stačilo. Lodi proběhlo škubnutí, ještě víc se na zádi zhoupla, opět se narovнала, ale viditelně se nahnula ke straně, z můstku bylo slyšet volání, a když ses obrátil, spatřils kapitána a jeho dva důstojníky, jak přehlízejí celou tu tlačenicí, jako by to pro ně byla běžná rutina, jako by měli situaci pod kontrolou, zatímco ve skutečnosti čekali jen na to, až je celá ta skořápka stáhne ke dnu.

Krátce jsi nedával pozor a kantýnský už mizel přes palubu, když jsi ho ještě zaslechl, jak volá,

- Skočte,

a pak dlouhou dobu nic, až k povelu strážím, který jasně vysloven protrhl ticho, nenadále zařvání,

- Každý sám za sebe,

a povel byl předáván dál,
- Každý sám za sebe,
a paluba byla pořád plná lidí,
- Skočte,

a tys skočil, skočil jsi se zavřenýma očima přes zábradlí, skočils do hloubky, aniž ses ještě jednou ohlédl.

Náraz byl tvrdý, něco tě muselo zasáhnout do hlavy, jak tebou při prvním doteku s vodou projela ostrá bodavá bolest. Když ses opět vynořil, neudeřilo tě prudce do uší ticho, ale rozléhající se křik, volání o pomoc zoufalců, kteří bojovali mezi částmi vraku o život, zatímco olejová skvrna kolem nich se dál šířila a tys viděl, jak ti, kteří se už bez známek života pohupují na zádech ve vodě, stále zajatí v plovacích vestách jako nějaké nestvůrné děti, jimž navlékli přehnaně velké slintáčky, zírají prázdnýma očima do clony mraků nad mořem. Loď, podobná obrovské stěně, která se hrozila každým okamžikem zboritit a pohřbít je pod sebou, se nad nimi nakláněla, ještě stále z ní skákali lidé, a tys už plaval, plaval jsi ke zdvihajícímu se a klesajícímu obzoru, který v sobě tu blízko, tu v nedohledné dálce vázal všechno světlo, třpytivě jasný průzor mezi nebem a zemí.

Další, cos vzal na vědomí, bylo, že ses ocitl v nafukovacím člunu, aniž jsi tušil, jak ses do něj dostal. Mnoho času uběhnout nemohlo, loď nebyla vzdálená ani dvě stě metrů a čněla ještě strměji z vody, příd' celá ve vzduchu, a tys tam ležel a cítils, jak z tebe skapává voda, cítils olej, který ti zalepoval oči a nos, v krku ti tlouklo srdce, slyšels své oddechování, které znělo jako dech někoho jiného, jako dech muže, který musel ležet někde v tvé blízkosti, ale jak namáhavé byly tvé první pohyby, když jsi natáhl ruce

a přejel jimi po dřevěných latích, přes drsná vlákna prken, jak mučivé, když ses zprvu váhavými, pak stále naléhavějšími a prudšími pohyby opuštěnce, který se probudí uprostřed noci a zjistí, že je sám, pokoušel vyzkoumat, na čem to vlastně ležíš. Víc než rozměr postele to nemělo, měls úplně zelektrizované prsty, ale v příštím okamžiku znečitlivěly, když jsi někde narazil na okraj a hned jsi je stáhl.

Byl to bezpochyby klam, žes zaslechl kantýnského, jak tě volá ve chvíli, kdy už jsi byl ve vodě, neznal ani tvoje jméno, a ty ses hned přestal snažit pátrat po ostatních. Zpola omámenou hlavou se teď šířila tupá bolest, ani sis ji ještě pořádně neohmatal a už jsi měl ruce celé od krve, mlhavě jsi viděl, jak se všichni, kteří ještě zbyli na horní člunové palubě, obrátili směrem k zádi a začali se k ní plazit vzhůru, viděls, jak se už první neudrželi, začali propadávat a buď se zachytili zábradlí, nebo je přelétli a volným pádem zmizeli přes palubu. Z komínů jako by ještě vycházel kouř, ale nebyl sis tím jistý, najednou cosi třesklo a z lodních okének u hladiny se vyvalil dým a déšť drobných úlomků, a obrovské prkno, které se muselo uvolnit někde daleko nahoře, smetlo zdánlivě bez hluku poslední váhavce, kteří stále ještě viseli na lanech a provazových žebřících. Loď už stála téměř kolmo, celý trup se rozkolébal a tys měl dojem, že než se jedním klouzavým a nezadržitelným pohybem ponořil, ještě se celý trochu nadzdvihl, a nad bokem, rozpoznatelným teď už jen podle olejové louže, se rozevřelo velikánské nebe, bylo vidět naplavené předměty, mezi nimi plavce a do všech směrů se šířící vlnu, která ztratila hodně ze své síly, než k tobě dorazila, aby se venku daleko za tebou rozlila do roviny, jako by se vůbec nic neudálo.

Už k tobě nepronikaly výkřiky, jen jakési zvláštní prozpěvování, jež přicházelo od umírajících, slabé zpěvavé zvuky jako od umírajících ptáků, pokud něco takového existuje, a mezi hlavami plovoucích křižovaly čluny zdržující se v určité vzdálenosti od lodě, aby unikly jejímu víru, a pokud ještě nebyly přeplněné, nabíraly je, až už neměly místo a přenechávaly poslední z nich jejich osudu. Zvuky postupně utichaly a záhy jsi slyšel jen pleskání nořících se vesel, útržky slov a volání námořníků, kteří se mezi sebou dorozumívali, zaznívalo jako z veliké dálky, bez cíle a směru, a příliš dlouho doznívalo, než v nejhustší mlze odeznělo úplně. Jinak bylo ticho, vatovité ticho, jako ta vaše rána na ostrově, začal se ozývat křik racků a každý zvuk byl výraznější, ochablé šplouchání vody o tvůj člun, ticho, skoro nerozeznatelné od únavy, která tě přepadla, a tys ležel a naslouchal, jak přichází jedna vlna za druhou a zdvihá tě, až byla jedna opravdu velká a celého tě zalila.

Voda byla teplejší, než by se dalo čekat, v prvním okamžiku skoro vlažná, a v jiné situaci by bylo i docela příjemné nechat se jí zalévat, pokaždé přišlo leknutí, ale hned se zase vytratilo, jen to ostře bodlo v ráně na hlavě. Voda začala být studená, až když byla déle v dotyku s tvým tělem, když ti začala na tváři usychat, náhle ledově chladná, tenká slaná vrstva, všechno teplo zmizelo a ty ses nemohl dočkat dalšího přívalu. Pak bylo stále těžší pohnout rukama a nohama, jen krátce rozmrzly, jak se zdálo, a už opět znehybněly ve své okamžité pozici, místo pohybu se ozval jen tříštivý, téměř neslyšitelný zvuk, lehké břinknutí, jako by popraskala sklenička z tenounkého skla a zurčivě se sesypala vpravo a vlevo po stranách.

Jen tak tak se ti ještě podařilo nadzdvihnout se

lehce na loktech a zahlédnout široko daleko roztroušené čluny, deset při prvním počítání, dvanáct při druhém, a asi stejně tolik nafukovacích člunů, které byly všechny obsazené. Většina z nich sice spustila vesla, ale nikdo už se nenamáhal se do nich opírat, neboť všichni, kteří ještě byli ve vodě, už museli být dávno mrtví, ale stačilo, abys na chvíli zavřel oči, a jejich vzájemné pozice se změnily, jako při nějaké obrovské hře větru, dál se jako podle pevně daných pravidel pohybovaly, přestože se zdánlivě jen líně a bez hnutí houपालy na vlnách. Skutečně to vypadalo, jako by kolem tebe kroužily, volání mezi nimi prořídla, sem tam padlo nějaké jméno a občas odpověď, častěji ale zavládlo mlčení, a pak jsi najednou zaslechl výkřik, naříkavý vzlyk, který hned utichl, když někdo objevil mezi mrtvými známou tvář, mezi těmi, kteří pluli nehybně ve vodě a jejichž tváře ti všechny připadaly stejné. Viděls jejich nažloutlou, odulou kůži, každý z nich mohl být kýmkoli jiným, strojníkem, který se nějakou dobu pomalu točil přímo před tebou v kruhu, stejně tak dobře jedním z námořníků, s nimiž jsi přijel z ostrova Man, profesorem nebo jedním z obou Italů, až sis hlav, které do tvého plavidla stále narážely, přestal nadobro všímat.

Stále s většími obtížemi ses snažil udržet otevřené oči, jak jsi byl schvácený. Brzy ses už ani nedokázal nadzvednout, paže selhávaly, ale v omezeném výhledu, který se ti nabízel, aniž ses musel pohnout, se občas vynořilo tu víc, tu méně člunů. A tak čas ubíhal a ať ses místy přestal po nějakou dobu rozhlížet, nebe tu pořád bylo, i moře, a další den mířil nezadržitelně k poledni a k večeru, ačkoli ta neměnná mechanika v pozadí vázla.

Když tě přelila vlna, nebyla už teplá, hned se tě

zmocnil chlad a nemohl ses nadechnout. V příštím okamžiku jsi vleže lapal po vzduchu a cítils, jak ti voda stéká po rukou a nohou, cítils potůčky jako žíly probíhající ti vně po kůži, v nichž vázla krev. Ještě jsi alespoň dokázal lehce nadzvednout hlavu, tvůj pohled sjel po prsou, po nohou, zírals na pyžamo, na němž se ve ztuhlých záhybech nic nepohnulo, a ačkoli vál lehký vítr, jeho látka se na tebe lepila, hleděls na nahé prsty, které se zelenomodře leskly.

Napůl automaticky ses od nich odpoutal a vzhlédl ke zvolna se projasňující vrstvě mraků. Pak se tvůj pohled ustálil na vodní ploše a opět tu byly čluny a přání, aby konečně zmizely, vzdálily se a rozpustily v mlhavém světle na obzoru, abys nemusel myslet na to, že jeden z nich by k tobě mohl připlout, jen co se náhodou začal přibližovat a tys zaslechl hlasy pasažérů. Jejich přítomnost tě iritovala, ale jen co nebyl žádný na dohled, pokoušel ses milimetr po milimetru nadzvedávat hlavu, až ze šedivého okraje vystoupila nějaká před' nebo zád', a za nimi, tam, kde se stýkaly nebe a moře, jako by ještě pořád zbývalo volné místo, pruh, jenž nepatřil tomu ani onomu.

Stále častěji jsi zavíral oči a kromě zvuků, které k tobě občas dolétly, nebylo kolem dokola nic, jen moře rozprostírající se do všech stran. Bolest hlavy ustala, zůstal hluchý pocit a i chlad už jsi pociťoval jen jako šimrání, i vodu, jež po tobě stékala a pokaždé jako by objem tvého těla zvětšovala. Bylo to, jako by se od tebe vnější svět stále víc odtahoval a pravděpodobně sis pak ani nevšiml, jak skutečně blízko byl záchranný člun, který se k tobě konečně přece jen dostal a houpal se teď bezprostředně před tebou, jako by tu byl po celou dobu.

Alespoň se teď o tebe odřela jeho stěna a skřípot,

který přitom vznikal, přicházel jakoby z nitra moře, a muže, kteří se nad tebou jeden po druhém skláněli, jsi viděl, pokud vůbec, jen jako přes zvětšovací sklo, přes silnou vrstvu ledu, a možná jsi jen tak tak zaslechl, co si o tobě povídají. Už dávno jsi nemohl pohnout hlavou, z údů ti vyprchal veškerý cit, a s široce rozevřenýma očima jsi na ně zíral, na jejich otevírající se a zavírající rybí ústa jako v nějakém akváriu. Zjevně se přeli a pokaždé, když na tebe jeden z nich ukázal, jeho prst se před tvýma očima ohnul a odsunul v pravém úhlu stranou, ale tys už neměl cit pro to, jestli ho tvé panenky ještě sledují.

Pak už to byl pravděpodobně jen šum, nanejvýš zlomky, útržky slov, a když do tebe jeden konečně vrazil veslem, jeho pohyb se zastavil už daleko před tvým tělem a přišel otřes, který dozníval kdesi v obrovském prostoru. Když se dotkl tvé hlavy, necítils to, opět nastalo to předčasné zpomalení, jako by vrazil do skleněné slupky, která tě celého obalovala, a když ti přešel přes prsa, znělo to, jako by škrábal po ledu, muselo to ve vzduchu nad tvým hrudním košem zanechávat bílé stopy, i po nohou. Ačkoli to zkoušel několikrát, nepodařilo se mu tě převrátit na bok, a když do tebe ještě několikrát šťouchl a pokaždé se ozval jiný zvuk, obrátil se zřejmě k těm, kteří seděli a stáli za ním, a dal jim znamení k odjezdu.

Možná jsi ještě zahlédl zdvihající se a klesající vesla, jak se člun vzdaloval, viděls vodu skapávající z listů, a potom dlouhou dobu nic. Vyšlo slunce, a aniž jsi to zpozoroval, začala se mořská hladina v jeho světle třpytit. Taky sis nevšiml, že se utišil vítr, a když se mezi posledními zbytky mraků objevil létající člun, muselo ti to připadat jako halucinace, pokud sis vůbec všiml, že stojí najednou přímo nad tebou.

Slétl níž a několikrát obkroužil místo neštěstí, než shodil balíky, k nimž teď ze všech stran zamířily čluny. Zprvu to ještě vypadalo, že se chystá přistát, ale pak zůstal v nevelké výšce, neúnavně létal v zákrutách a klokotání jeho vrtulí se v pravidelných intervalech blížilo a opět vzdalovalo. Občas se obrátil, vystoupal do chladného nebe a prolétl širokým obloukem nad obzorem, aby se ještě předtím, než nenávratně zmi-
zel, otočil a vrátil se ke svým zákrutám, aby ho bylo vidět i z velmi vzdálené lodi.